

MLADA SLOVENSKA KRATKA PROZA*

Ivan
Dobnik

Knjižnica

Poletje je lezlo skozi zavese, zaprašene in popackane od sončnih tipanj proti knjižnim policam, ki so se kot lenobne kače, mastne in lisaste v raztrganem polivinilu, drgnile druga ob drugo v širokem, vendar zatohlem prostoru.

Evgen je v svoji prvi službi prestrašen ždel za izposojevalnim pultom, se spopadal z zapisovanji in pobiranjem članarine, zamudnine in pozdravljanjem novih bralcev, ki so v grozdih hudourniško drli v Knjižnico, se glasno pogovarjali, prerivali in želeli čimprej do najboljših knjig, do katerih v resnici tako ni bilo mogoče priti, saj so bile že vnaprej skrite pod pultom in namenjene dobrim prijateljem knjižničarjev, ki so samozavestno in gosposko hodili med utrujenimi človečki, polnimi praznih upanj na katero izmed knjig z dolgega seznama, ki so ga nosili s seboj več let. Ah, Evgenij, več let!

»Jutri bo vaša knjiga, gospod Evgen,« mu čisto blizu uhlja zašepete Medo, knjižničar dokaj izdatne postave, zamaščenih las in z debelimi stekli, privezanimi na vrvico, pred kdove kakšnimi očmi... Evgenij je seveda molčal. Bil tiho. Hladna kaplja na koncu lista, tih list je padel na gladino kolovozne mlake. Gledal je številke, ki so mu poskakovale, spake, pred nosom. Oh, številke, ki jih je zapisoval, vrisoval, kitajsko pismenko levo, japonski znak desno, arabsko, hebrejsko, pod vsem tem ob koncu službe svoj razločen podpis: Evgenij Bibliofil, z lastno krvjo.

Mladi Evgenij je modroval: »Jutri bom dobil svojo knjigo. Zdaj bom vsaj lahko prišel do knjig, ki si jih že toliko let želim prebrati. Čisto nova, omamno dišeča barva, ki se zapira med bele strani in se brž, ko knjigo razlistam, začne dvigati, širiti, vonj se mi vgnezdi v pljuča in mi zatem narahlo preplavi žile, da, tako bom knjigo skoraj dobesedno uporabil, čudežno pokrajino čarobnih črkastih gozdov, kjer se bom skrival s svojo nočjo, s svojo knjigo, s svojo nežno ljubimko, s prvo, čisto novo knjigo, izposojeno v katerikoli knjižnici.«

* Kar nekaj avtorjev, ki jih pod tem naslovom objavljamo, so že sodelovali v Sodobnosti, nekateri kot pesniki. Pa tudi oznaka »mlada« je precej raztegljiv pojem, čeprav je večina res mladih. Glavni poudarek je na kratki prozi, na njenem širokem tematskem in slogovnem razponu.

Misli na novo knjigo so mu vlivale železnih moči za dobrih tisoč obiskovalcev, kolikor jih je še prišlo v nekaj urah pred mestno nočjo. Suha gospa Praprotnik, nepredvidljivo histerična in odločna, najstarejša in prva knjižničarka v notranji hierarhiji izposoje, je kot slepa kura frfotala križem-kražem in ustrahovala množice, skupine, nazadnje prišleke, najšibkejše osebnosti, ki so se v strahu skrivale za najbolj čvrstimi policami iz neuničljivega hrasta.

Otroci na oddelku za palčke so se splazili pod velike omare za barvne slikanice in listali po scefranih stripih samo zato, da jih ne bi odkrila stara gospa Vešča – Ledvičnikova, druga najvišja po činu. Da, mora biti red, nobenih stripov ali vsakemu samo po enega, eno slikanico, eno igračo štirje skupaj, kaseto le skupine nad deset cicibanov, videokaseto za razred nad petdeset učencev. Evgenij za pultom je lezel skupaj, v štirih gubah sključen nad prilogo blagajne, pred izposojjo zapisal vse mere knjige, jih stehtal, preštel liste, preveril barvo, žige, skrivna identifikacijska mesta UDK, torej osebno determinirano dušo vsake knjige, inventarne insignije, vsako fizično posebnost . . . Ah, Evgenij, nevedni, neizkušeni, naivni! Gospod Medvednik ga poučuje, mu razlaga, pojasnjuje, da bi mu v izposojevalnici duha bilo čim lažje, da bi se hitreje prilagodil delovnemu ritmu in taktiki organizacije, ki je slovela kot prva v državi in je zagotovo bila med najboljšimi te vrste na Zemlji.

Drugo osebje se je za tretje mesto pomembnosti zagrizeno spopadalo. Vso malo bedno sladko vojno je iz ozadja opazovala utrujena gospa Ptičarjeva, komentatorka in pojasnjevalka, hitra ocenjevalka napak in pravilnosti značajev uslužbencev, zasebnih spletk, receptov in poletnih krojnih pol, odlična izvajalka dolgih telefonskih pogovorov in njenemu galantnemu očesu ni ušel noben migljaj ali trzljaj, kretnja, spodrsljaj tekmecev, ki jih seveda vseeno ni bilo veliko, saj je večina njih odletela že v prvem krogu, takoj po sprejemu, brž ko si jih je s preizkušnjo podredila oseba, ki ji recimo kar Omleta, saj bo to v naši patafizični akrobaciji zadostovalo, torej specialistka za filmske in glasbene nalepke . . . Da, Evgenij bi vam lahko naštel še nekatera imena ujetih duš v zmešnjavi tam spodaj, kamor so prihajali in odhajali, kajti na tej stopnji pripravnštva so bili vsi le začasno v Knjižnici: tiha, neslišna Mravljica, prozorna Megličeva, poudarjena S. Bunkić . . . Gospod Medo je bil Semtertja, Evgenij na prepihu vseh osebnostnih prerivanj in je zatohle sunke borbenih nemirov začutil le v trenutkih, kadar so bili ti le preočitni, prehrupni, drugače je ljubkoval knjige, njih liste kožo, četudi stare iz Velikega pozabljenega skladišča, s katerimi se je pogovarjal in jih kot zrele sadeže previdno zlagal v vrste na policah.

»Evgenij bo ostal čez noč. Evgenij bo stražil knjižnico. Evgenija bomo zaprli v Skladišče. Evgenij spi s knjigami,« so ga zbadali. Evgenij pa je bil tiho, grenko ga je stiskalo v notranjosti in čim prej si je želel oditi domov h knjigam, k svojemu mačku Muriju in prijatelju, s katerim sta se pogovarjala o fantastičnih potovanjih po rodnem planetu in vesolju . . .

Jutro.

Histerija gospe knjižničarke Praprotnik je bila v celostnem zamahu

obilno poudarjena. Takole: plane z iztegnjeno roko proti obiskovalcu, mu iztrga knjigo, ki jo je oseba nameravala vrniti. Torej bralec, šokiran in ponižan, razblinjen, izničen, ukročen, skromno in tiho privleče iz umazanega žepa, polnega krušnih drobtinic, ostanke članske izkaznice, na kateri je še vedno razločna zadnja številka petmestnega števila. Ona zakriči. Nimate plačane članarine. On se brani. Včeraj sem jo plačal. Ona. Tu ni zapisano. Torej ni. On. Toliko denarja nimam. Dva meseca sem delal za to. Ona. A, tako, kar lepo za menoj . . .

Kriv je čakal obsodbe, povoščen, ubit pogled pada proti izhodu, hudo mu je bilo, da je zavil sem namesto v pivnico nasproti in zadnji denar mu bodo zdaj s silo vzeli. Slišal je, kako ga priliznjeno kličejo v pisarno nekje na koncu starega hodnika, previdno je drsal tja in ob vstopu so ga slekli do spodnjega perila, vedel je, da ne bi imelo smisla bežati, in obup v njegovi notrini se je zgoščeval, zato se je vdal in skrušeno padel na ponujeni mu stol pred direktorjem.

»Gospod Sapica, krivi ste. Izkaznico dobite samo enkrat, norčevali ste se iz Knjižnice, si hoteli izposoditi knjigo, ne da bi plačali članarino, ki je simbolična, veste, imamo stroške, raziskujemo, no, takole bomo naredili . . . Lahko boste prišli enkrat na mesec in lahko si boste izposodili samo po eno knjigo v jeziku, ki ga ne razumete. Naj vam bo to prezentno. Plačali boste članarino, za kazen boste morali prebrati deset strani pikaresknega romana mesečno in napisati dvajset strani kratke obnove. Razumeli? Na mesec! Otroci vam pri tem ne smejo pomagati. Ocenjevala bo strokovna komisija v sestavi z gospo Veščo, Histerijo in menoj! Drugače pride milica Zveze knjižnic! To bo vse. Lahko izginete!«

Sapica je odfrfotal, kolikor so mu krilca dopuščala. Globoko je obžaloval, da se je tako grozljivo zapletel s Knjižnico, in še to čisto po naključju. Iskreno si je zaželel, da bi zgorela z zaposlenimi pošastmi vred. In da bi se pomiril, je zavil v pivnico.

Evgenij je ostal miren. Gospa Ptičarjeva ga je poklicala:

»Vaša knjiga, gospod Evgenij. Vaši Satanski stih!«

»Hvala vam, gospa!«

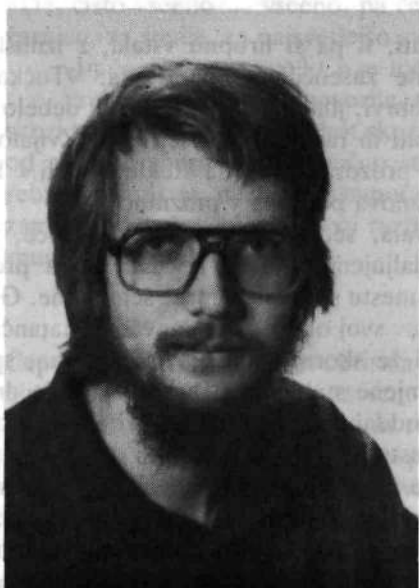
Evgenij je svoj prvi službeni zaklad skril v svoj predal pod pultom. Nihče ga ni videl. V izposojevalnem prostoru je bil sam. Pot na čelu je izginjal, srčni utrip se je začel počasi umirjati, tresoči se prsti so spet čvrsto objeli tintni svinčnik. Delal se je, kakor da sešteva dolg stolpec števil.

Histerija ali vsesovalka zraka, skrita v garderobi skupaj z Veščo, se je ob pravih popoldanskih skupinah bralecev prebila za pult; spraševala in zaslíševala, odgovarjala, se vrtela naokrog in se zaletavala ob druge knjižničarje, ki so nepomembni in jih zaradi čiste nepomembnosti tukaj ni potrebno omenjati. Ah, da. Slišimo smeh Histerije, pološčen z rezkimi trobentami njenih razvezanih glasilk, barva las in lic sta se ujemali, zagotovo, da popravi neko številko na izkaznici tihega palčka, Evgeniju izmed prstov izpulji svinčnik ter ga v paniki, ki jo kmalu zatem popade, odloži pri sosednjem pultu in seveda tudi pozabi, komu je ugrabila izkaznico.

»Poslušajte! Kdo se piše Čebulnik? No, tu imate legitimacijo.«

Vešča se znajde. Kot navita trstena lutka napravi lok v svojem potovanju h knjigam v skladišče: da bi palčku, ki je ravnokar neprevidno prilezel izpod omare, prisolila zaušnico, da topo in skeleče pocne naokrog, da se ljudje spogledujejo, da, brez besed in hlinijo zavzeto iskanje knjig in vsi so napeti, nesproščeni. Gospod Medo iz ozadja prinaša v naročju vsaj dva metra visok kup knjig. Splezal je po lestvi pod strop in jih po abecedi vmeščal na polico. Zgoraj, kjer ga nihče ni opazil, je sčasoma veselo zadremal. Je dremal kosmate sanje knjižničarja.

»Kaj pa vi iščete?« je osnovno knjižničarjevo vprašanje. Treba je napasti takoj. Bralec mora vedeti, kdo je v Knjižnici gospodar, da ne bi prišlo do razvrata. Mora začititi, kako drobcen je, neveden, nemočen in izgubljen brez zanesljivih brodnikov med zapletenimi labirinti Moderne knjižnice. Že napis nad vhodnimi vrati opozarja: KNJIŽNICA. In subtilni gost začuti, kako ga črka Ž v sredini besede zareže v notranjosti: kot pogoltnjena žaga, ki ga spremlja ves čas obiska v tem neprijetnem prostoru duha. Žžžžžnica, Žžžžžnica, v možganih brni, prospekt, ki ga ob vhodu dobi, je namerno zapleten s številkami, iskanje oteženo z lažnimi imeni – tako si knjižničarji olajšajo delo. Bralec pobegne po nekaj minutah, obupan, v depresiji, ponižan in verjetnost, da se bo še kdaj vrnil, je zelo majhna.

Borut
Gombač

Agatina slepa pega

Prižgala sem žepno svetilko, na nebu iz šotorskega platna se je pojavila polna luna. Zunaj je izginjal mlaj. Iz šotora sem izvlekla sparjeno spalno vrečo in s prekrižanimi nogami sedla nanjo. Ko se je v oblake ulegel prvi blisk in se zagozdil, ustavil, sem globoko skozi borovce zagledala belo peno, ki je val skozi val potapljala jezersko gladino. Takrat sem pod iglastimi trepalnicami znova zaslutila votlino, slepo pego na dnu votlega telesa, na izdolbenem vrhu sredinca, v izgubljeni globini tipa. Čeprav nisem videla svojega zrkla, sem belo zrla vanj... čeprav se nisem premikala, sem z dolgimi nohti slepo